

sa tak Andersenova stratégia tvorenia príbehu, ktorá má potenciál vyvolať u čitateľa intenzívny katarzný účinok. Prostredníctvom existenciálov, konštitutívnych determinantov ľudského pobytu, autorka smeruje predovšetkým pod povrch postáv a prostredia uvedeníh rozprávok, čo synekdochicky prispieva ku charakteristike celkovej poetiky H. Ch. Andersena.

Publikácia je určená najmä vedeckej komunite, ale tretia kapitola môže byť prínosná aj pre učiteľov (a študentov – budúcich učiteľov), ktorí chcú v edukačnom procese pracovať s Andersenovými príbehmi. Prostredníctvom danej kapitoly môžu hlbšie porozumieť a preniknúť do jeho textov, a tým efektívnejšie analyzovať a interpretovať text so žiakmi. Autorka predostiera čitateľovi Andersenov model sveta v jeho existenciálnych polohách, približuje výrazové univerzálie jeho rozprávok.

Vedecká monografia M. Čechovej, ktorá je výstupom grantového projektu VEGA č. 1/0426/17 *Ikonizácia utrpenia a jeho zmyslu v slovesnom, umeleckom a kultúrnom obraze (Intersemiotická, interdisciplinárna a medzikultúrna rekognoskácia)*, minuciózne poodhaľuje existenciálnu esenciu Andersenových rozprávok.

Dávid Dziak

DAROVEC, Peter. *On, Pišťanek.*

Bratislava: Literárne informačné centrum, 2020. ISBN 978-80-8119-125-1.

Peter Darovec, vysokoškolský pedagóg z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, je kultúrnej i odbornej verejnosti na Slovensku známy predovšetkým ako autor vedeckých monografií, množstva literárnokritických textov, ale aj ako moderátor a účastník literárnych diskusií zameraných na slovenskú knižnú produkciu po roku 1989. Svoje profesijné zameranie naplno prejavil aj

vo svojej ostatnej monografii o tvorbe jedného z najvýznamnejších predstaviteľov slovenskej prózy prelomu 20. a 21. storočia Petra Pišťanka (1960 – 2015).

V úvodnej kapitole knihy P. Darovec avizuje, že z možných prístupov k Pišťankovmu dielu je jeho kniha „pokusom o ten najsilnejší. Taký, v ktorom bude prevažovať menej záväzný pohľad literárnokritický nad vážnym pohľadom historickým i teoretickým“ (s. 8). Súvisí to so širším okruhom publika, ktorému je dielo určené. Kniha nie je adresovaná nevyhnutne len akademikom, literárnovedne vzdelaným a podkutým čitateľom, ale aj ľudom pôsobiacim v rôznych iných oblastiach, ktorých primárne spája záujem o literatúru. Tomuto zámeru je prispôsobená i koncepcia knihy; autor jednotlivé interpretačné čítania zoradil, pokiaľ to bolo možné (v Pišťankovom prípade totiž často zohrával úlohu časový rozdiel medzi písaním a publikovaním textov), podľa chronologického poriadku, v akom boli diela vydávané, aby tak demonštroval premeny spisovateľovej poetiky.

Každá z ôsmich interpretačných kapitol má (úderný) názov charakterizujúci dané Pišťankovo dielo: prvá, venovaná románu *Rivers of Babylon*, sa volá *Kniha veľkej zmeny*, nasleduje *Kniha jemnosti a štýlu (Mladý Dônc)*, *Kniha ako pokračovanie knihy (Rivers of Babylon 2 alebo Drevená dedina)* atď. Nie všetky kapitoly sú ohraničené analýzou jedného diela, napríklad v kapitole s názvom *Knihy iné* sa P. Darovec venuje viacerým Pišťankovým dielam (*Roger Krowiak*, *Skazky o Vladovi* a i.)

Stratégia pútavých „sloganov“ sa týka aj názvu celej knihy, v ktorom autor využil pre Pišťankovu tvorbu typický „komický rečový ornament“ (s. 31) s príznačným využívaním ukazovacieho zámena „on“ – tak vzniklo vtipné pomenovanie monografie: *On, Pišťanek*. Za najvýznamnejšie Pišťankove diela P. Darovec považuje románovú trilógiu *Rivers of*

Babylon a zbierky próz *Mladý Dôňč* a *Sekerou a nožom*, osobitne však upozorňuje, že „na Pišťankovi [...] napokon nie je najzaujímavejšie to, že vedel písať o mafiánoch, štetkách či vodárenských mastičoch, a dokonca ani to, že o nich písal presvedčivo a so znalosťou veci. Jeho jedinečnosť je v inovatívnom, sofistickovanom a zároveň vtipnom spôsobe, ako z takejto látky spraviť originálnu prózu. Že to nie je nič ľahké, dokazuje aj fakt, že tesne po Pišťankovi sa s tematizáciou sivej či až čiernej zóny slovenskej spoločnosti roztrhlo vrece, mnohým pripadala a dodnes pripadá ako lacná vstupenka do sveta literárneho úspechu; málokto po Pišťankovi z nej však už vyťažil skutočnú literatúru“ (s. 17). Túto líniu písania nastolil P. Pišťanek najmä svojím románom *Rivers of Babylon*, ktorý sa do dejín literatúry zapísal ako spoločenský román či paródia na výchovný román, využívajúc hojne žánrové postupov populárnej literatúry a periférne žánre, špecifické literárne techniky. Nemenej zaujímavý bol aj vzťah deja a postáv k zobrazovanej skutočnosti; Pišťanek v mnohom predvídal zmeny v spoločnosti i charakteroch ľudí, ktoré sprevádzali zmenu politického režimu, vďaka čomu je *Rivers of Babylon* vnímaný aj ako kultový román deväťdesiatych rokov. Pre tieto dôvody mohla byť kapitola venovaná tomuto dielu azda aj dlhšia – časti venované *Mladému Dôňčovi* a *Rivers of Babylon 2* majú viac ako šesťdesiat strán, zatiaľ čo kapitola o *Rivers of Babylon* má „len“ dvadsaťšesť strán.

V Darovcovom písaní je dobre vyvážený pomer medzi interpretáciou textu a priblížením dobového kontextu, ako i literárnokritickej recepcie. K silným stránkam autorovho výkladu patrí aj to, že sa na jednotlivé knihy pozerá v perspektíve celého Pišťankovho diela, napríklad pri hodnotení prózy *Neva* uvádza: „Akoby opäť raz išiel proti očakávaniam. V deväťdesiatych rokoch to bola jeho drsná, radikálna subverzia jemnej intelektuálnej

literatúry. A keď sa o pár rokov neskôr stala táto subverzia normou [...] tak prichádza so subverziou subverzie – a píše citlivú romancu“ (s. 207). Súčasť monografie tvorí aj stručný výber rozličných pohľadov na spisovateľa a jeho dielo (Pišťanekov blízky priateľ Dušan Taragel, Vladimír Barborík, Pavel Matejovič, Zora Prušková, Pavel Vilikovský a i.); v závere okrem toho nájdeme kalendárium mapujúce život a tvorbu P. Pišťanka.

Pokiaľ ide o vizuálnu stránku knihy, text efektne dopĺňajú upravené fotografie prozaika a komiksovo štylizované ilustrácie, ktorých autorom je Danglár; hra farieb vo fialovomodrom odtieni, paperbackový formát, veľké písmo – všetky tieto prvky harmonicky dopĺňajú Darovcov zámer priblížiť P. Pišťanka ako významného slovenského spisovateľa v modernej, pútavej podobe. Neznamená to však, že sa P. Darovec vybral jednoduchšou cestou, cestou akéhosi „user-friendly“ prístupu, nesúceho riziká banalizovania, menšej odbornosti výkladu. Naopak, autor vďaka svojmu dlhodobému vedeckému záujmu o Pišťankovo dielo, erudícii a štylistickej zručnosti dokázal napísať dielo faktograficky i vedecky dotované, obohatené o autorove osobné kontakty a zážitky, zároveň kultivované i čitateľsky prístupné. Tento spôsob písania nie je zatiaľ v literárnovedných kruhoch dostatočne rozšírený, čo je škoda. Veď napokon dôležitou úlohou vedca je sprostredkovať výsledky svojho vedeckého bádania nielen smerom do akademickej sféry, ale aj širšej verejnosti. Ostáva dúfať, že P. Darovec bude inšpiráciou pre podobné literárnovedné počiny.

Tamara Janecová

MARTINEK, Libor. *Wilhelm Przeczek*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza Atut – Wrocławskie Wydawnictwo Oświatowe, Wrocław, 2018. ISBN 978-83-7977-360-2.